

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารความรู้ ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ และความต้องการต่าง ๆ ของผู้เขียน โดยถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ไปสู่ผู้อ่านให้รับรู้และเข้าใจ ด้วยเหตุนี้การเขียนจึงเป็นส่วนหนึ่ง que แสดงพฤติกรรมและความคิดของผู้เขียน

การเขียนที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะสื่อสารให้คนเข้าใจแล้ว ต้องแสดงความริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง โดยที่มีได้ลอกเลียนแบบผู้อื่นมีอิสระที่จะคิดรูปแบบใหม่ ๆ แตกต่างไปจากแนวเดิมที่มีอยู่ มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นผลงานที่มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด ซึ่งการเขียนประเภทนี้เรียกว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ปราณี สุรสิทธิ์, 2541, หน้า 57)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในแวดวงการศึกษาเพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์คือ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการเขียนของผู้เรียนให้ดีขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเขียน เพื่อถ่ายทอดความคิด การแสดงออก ความรู้ ความรู้สึก จินตนาการและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ออกมาในทางสร้างสรรค์อย่างมีอิสระเสรี โดยถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียน นอกจากนี้ยังพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีคุณประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียนเป็นอย่างมาก ดังที่ Burn, Broman และ Low (อ้างใน กัลยา ไตรศรีศิลป์, 2542, หน้า 2) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อผู้สอนว่า เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจถึงความแตกต่างของผู้เรียน ช่วยให้เกิดความคุ้นเคย และเข้าใจในตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพราะจากงานเขียนจะแสดงให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่ง พิสมัย อำไพพันธุ์ (2537, หน้า 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ต่อผู้เรียนไว้ว่า การเขียนจะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดได้อย่างรวดเร็ว ได้ทดลองความสามารถในการเขียน แสดงออกถึงความรู้สึก ความมีสุนทรียภาพ ความคิด ความเข้าใจ และแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าที่ได้พบเห็น

ด้วยเหตุนี้การเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กเพราะ การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาเด็กให้มีจินตนาการแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิดในการสร้างสรรค์ทางภาษา เป็นการระบายอารมณ์ตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวเด็ก ทำให้เด็ก เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและเกิดความชื่นชมในศิลปะ ช่างซึ่งในการใช้ภาษาเพื่อแสดงออก ในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยในการปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคมได้เป็นอย่างดี (นิจ จันทรมล, 2535, หน้า 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับ บังอร พุ่มสะอาด และคณะ (2537, หน้า 9) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียน นอกจากจะเป็นการฝึกทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ ทางการเขียนของนักเรียนซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความคิดและสื่อความหมาย ให้เกิดประโยชน์ที่ต้องการสูงสุดแล้ว ยังเป็นการฝึกทักษะการคิดเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลอีก ทางหนึ่งด้วย จึงนับได้ว่าการฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะต้องปลูกฝัง และพัฒนาให้กับเด็ก

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์จึง กำหนดจุดประสงค์กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทยในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เกี่ยวกับการเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ไว้ว่า “สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับ เรื่องที่เขียน เขียนแสดงความนึกคิดอย่างเสรี เขียนเชิงสร้างสรรค์ได้” (กรมวิชาการ, 2534, หน้า 13)

อย่างไรก็ดีจากการศึกษาเกี่ยวกับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์พบว่า ครูยังสอนโดยเน้น การจำและเขavnปัญหาามากกว่าเน้นความคิดสร้างสรรค์ ขาดการกระตุ้น พัฒนาและส่งเสริม การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก จึงขาดความมั่นใจการแสดงความรู้ ความคิด ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือลำดับความคิดออกมาได้ (ผลทาน ศรีณรงค์, 2528, หน้า 3, กิ่งดาว พุทธพันธ์, 2534, หน้า 3, นิจ จันทรมล, 2535, หน้า 1-2 และ อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 2) นอกจากนี้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรากฏว่าสมรรถภาพในด้านการเขียน ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ มีนักเรียนจำนวนมากเขียนเชิงสร้างสรรค์ไม่ได้ เนื่องจากเด็ก ขาดความรู้ ความคิด ที่จะเขียน และไม่ได้รับการส่งเสริมให้เขียนอย่างมีอิสระเสรีเท่าที่ควร (บังอร พุ่มสะอาด และคณะ, 2537, หน้า 9) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรจะต้องสอนและฝึกให้เด็กเกิด ทักษะความคิดก่อนเพราะเมื่อเด็กเกิดความคิดแล้วจะสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนได้

เนื่องจากสิ่งสำคัญที่สุดในการเขียนคือ การคิด ดังนั้นในการสอนเขียนควรควบคู่ไปกับการคิดเพราะเมื่อเด็กคิดได้ก็จะเขียนได้ และความคิดนั้นคือ ความคิดสร้างสรรค์

Gale, Storm และ Torrance (อ้างใน อารี พันธุ์มณี, 2537, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวทุกคนและสามารถส่งเสริมพัฒนาขึ้นได้แต่อาจจะมีปริมาณแตกต่างกัน ซึ่งความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติให้ถูกวิธี ถ้าหากเด็กได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัยเท่าใด ก็ยิ่งเป็นผลดีมากขึ้นเท่านั้น จึงกล่าวได้ว่า ความคิดเป็นพื้นฐานของการเขียนและความคิดสร้างสรรค์จะทำให้เกิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานเขียนที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ นิจ จันท์มล (2535, หน้า 12) ที่ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กัน เพราะก่อนที่จะเขียนออกมาอย่างสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ก่อนคือ ต้องมีการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ โดยนำแนวคิดนั้นมาแสดงออกในการเขียนและการเขียนนั้นก็คือ การเขียนเชิงสร้างสรรค์

การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังมีปัญหาตรงที่ขาดกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ ความคิดสร้างสรรค์ จึงควรเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในการหาเทคนิค กลวิธี สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมมาเป็นสิ่งเร้าและกระตุ้น ให้ผู้เรียนได้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด จินตนาการ และสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ สื่อการเรียนการสอนนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นสื่อกลางที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมต้น เป็นช่วงที่เด็กชอบการเล่น มีลักษณะของความอยากรู้อยากเห็น และชอบใช้จินตนาการคิดฝันสร้างสรรค์เรื่องราวต่าง ๆ ครูควรมุ่งจัดกิจกรรมและนำสื่อการสอนมาช่วยสร้างสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อใช้เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความคิดได้ การสอนเขียนก็จะง่ายขึ้น (กิ่งดาว พุทธพันธ์, 2534, หน้า 4)

เนื่องจากสภาวะปัจจุบัน สื่อการเรียนการสอนได้พัฒนาไปทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยพัฒนาการของสื่อการเรียนในยุคสมัยนี้ต้องการรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมให้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังที่ สมพร จารุณัญ (2540, หน้า 19) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่ครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้สื่อมาประกอบการสอน แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนประเภทหนึ่งอาจจะใช้สอดคล้องได้หลายจุดประสงค์ แต่ถ้าครูผู้สอนจะ

ใช้สื่ออยู่เพียงประเภทเดียวโดยที่ไม่ได้ใช้สื่อประเภทอื่นเลย สื่อนั้นก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ ควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลายมาประกอบรวมกันเพื่อเสริมความรู้ซึ่งกันและกัน โดยการนำสื่อมาใช้อย่างมีระบบและผสมผสานกันนี้เรียกว่า สื่อประสม (Multimedia) ซึ่งจะเป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ชาวหา (2533, หน้า 14) ที่กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง จะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเกิดการเรียนรู้ได้ครบทุกด้าน การใช้ประสาทสัมผัสหลายๆ ด้าน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ถูกต้อง ลึกซึ้งและประทับใจนาน จึงควรนำสื่อประสมมาเป็นสื่อการสอน เพราะเป็นการนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ร่วมกัน เพื่อเสริมความรู้ซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกัน ศรีวรรณ ดำรงโภาวรรณ (2537, หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนแต่ละประเภทมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสื่อ สื่อบางชนิดอาจใช้เพื่อดึงดูดความสนใจ บางชนิดให้ประสบการณ์ด้านการใช้ประสาทสัมผัส ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งที่สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายการเรียนรู้การสอนได้สมบูรณ์ทุกด้าน ดังนั้นการนำสื่อหลายๆ อย่างมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบและสัมพันธ์กันในรูปแบบของสื่อประสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้มากกว่าการใช้สื่อเพียงชนิดเดียว ขณะเดียวกัน วรรณา เจียมทะวงศ์ (2532, หน้า 3) ได้ให้ความเห็นว่า สื่อประสมนอกจากจะเป็นการนำสื่อประเภทต่างๆ มาใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้วยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น และช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การสอนให้น่าสนใจกว่าการเรียนรู้เนื้อหาอื่นๆ จากสื่อเพียงชนิดเดียว โดยจะเห็นได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อประสมของนักการศึกษาหลายท่านพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (พริ้งพงษ์ ไชยชาวงษ์, 2535, หน้า 80; ศรีวรรณ ดำรงโภาวรรณ, 2537, หน้า 47; พิชัย วัฒนศิริ, 2541, หน้า 45-46; และศรีทัย สุขยศศรี, 2542, หน้า 58)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวทุกคน สามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วยการฝึกฝน ผู้วิจัยเห็นว่าการนำสื่อประสมซึ่งประกอบด้วยสื่อการสอนและวิธีการที่หลากหลายมาใช้ในกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ เพราะสื่อประสมจะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด ความสนใจ สนุกสนาน เกิดความเพลิดเพลิน

กับการถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำสื่อประสมมาเป็นสื่อการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเขียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้สื่อประสม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อประสม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 กลุ่มโรงเรียนอุดรสันติ จำนวน 6 โรงเรียน นักเรียน 110 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่
 - 2.1 การสร้างคำ
 - 2.2 การเขียนประโยค
 - 2.3 การเขียนข้อความ
 - 2.4 การเขียนความเรียง
3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้สื่อประสม
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้สื่อประสมเป็นสื่อการเรียนการสอน มีคะแนนความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของตนเอง โดยที่ไม่ได้ลอกเลียนแบบของผู้อื่น เป็นงานเขียนที่แปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร โดยงานเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น จะต้องแสดงองค์ประกอบเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

1.1 ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง ความคล่องแคล่วในการคิดแล้วเขียนคำตอบให้ได้ปริมาณมากที่สุดในเวลาจำกัด

1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความคล่องแคล่วในการคิดแล้วเขียนคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง

1.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแล้วเขียนในสิ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับคนอื่นและแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดแล้วเขียนรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. สื่อประสม หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอนตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบและส่งเสริมซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนการสอน โดยสื่อการเรียนการสอนมีทั้งหมด 3 ประเภท คือ สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่อเทคนิคและวิธีการ ได้แก่ บัตรอักษรและบัตรคำ รูปภาพ หนังสือพิมพ์ วิทยุทัศน์ แถบบันทึกเสียง สื่อวัสดุจริง นิทาน เพลง เกม บทบาทสมมุติ

3. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คะแนนที่ได้มาจากการทำแบบทดสอบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อประสม หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางของครูผู้สอนนำสื่อประสมไปใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการนำสื่อประสมไปใช้ในทักษะในวิชาอื่น

3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการทำวิจัยเกี่ยวกับสื่อประสมและการเขียนเชิงสร้างสรรค์